

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen perusura, tilannekuva ja skenaariot

Työpaja I

pj:t Hanna Mattila &

Kati-Jasmin Kosonen

Työpajan ohjelma

9.00 Tilaisuuden avaus, ohjausryhmän puheenjohtaja Timo Turunen, YM

9.05 Perus-Skene -hankkeen esittely ja johdatus työpajatyöskentelyyn, Raine Mäntysalo, Aalto

9.15 Megatrendit (koronan valossa), Christopher Rowley, SITRA

10.05 Aluerakenteen ennakointi - onko 30 vuotta pitkä aika? Ville Helminen, SYKE

10.15 Alue- ja yhdyskuntarakenteellisesti merkittävät muutosilmiöt megatrendien takana, Matti Sahlberg, Aalto

Tehtävänanto ryhmätyöhön

10.40 Tauko ja ryhmiin jakautuminen

10.50 Ryhmätyö pienryhmähuoneissa

11.50 Ryhmätöiden purku

12.25 Seuraavat askeleet, tilaisuus päättyy

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen
perusura, tilannekuva ja
skenaariot

Tilaisuuden avaus
ohjausryhmän puheenjohtaja Timo
Turunen, YM

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

PERUS-SKENE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen perusura, tilannekuva ja skenaariot

Hankkeen esittely

Raine Mäntysalo

Aalto-yliopisto

Toteuttajat

- **Aalto-yliopisto:** Raine Mäntysalo (johto), Mikko Airikkala (koordinaatio), Hanna Mattila, Matti Sahlberg
- **Suomen ympäristökeskus:** Ville Helminen, Antti Rehunen, Santtu Karhinen, Hanna Nieminen, Matti Lindholm, Satu Turtiainen
- **MAL-verkosto:** Tero Piippo, Kati-Jasmin Kosonen (vuorovaikutus)

Tutkimussuunnitelma

- Nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää jatkuvaa alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityskuvatyötä, jolla on herkkyyttä tunnistaa muutosilmiöitä sekä näiden epävarmuustekijöitä ja vaihtoehtoisia kehityskulkuja suhteessa perusuramaiseen trendikehitykseen.
- Alue- ja yhdyskuntarakenne on keskeinen mm. elinkeinojen edellytyksille, väestön elinoloille ja ympäristön (ilmasto-)kestävyydelle. Siihen vaikutetaan eri sektoreiden ja alueiden toimin, joten on tärkeää muodostaa yhteinen tilannekuva ja sitä kautta koordinoitua mm. liikennejärjestelmäsuunnittelun ja aluekehittämisen valtakunnallisten ja alueellisten toimien kanssa.

Tutkimuskysymykset

1. Millaiset todennäköiset ja kuviteltavissa olevat muutosilmiöt saattavat vaikuttaa alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitykseen? Mitkä ovat keskeisimpien muutosilmiöiden epävarmuudet ja vaikuttavuudet sekä mitkä ovat niiden keskinäiset riippuvuudet? Miten erityisesti äkilliset, globaalit muutosilmiöt kuten COVID-19 vaikuttavat? **Työpaja I, tänään**
2. Mikä on alue- ja yhdyskuntarakenteen todennäköisin kehityskulku (**perusura**) ja millaisia epävarmuustekijöitä tähän kehityskulkuun sisältyy? **Työpaja II, 7.9. 2021 klo 12.30-16**
3. Millaisia ovat muut varautumisen kannalta olennaiset alue- ja yhdyskuntarakenteen **skenaariot** ja miten ne muuttuvat eri ilmiöiden ja tilanteiden myötä? **Työpaja III, loppusyysy 2021**
4. Millaista tietoa ja **miten esitettynä** tarvitaan? Miten perusura, muutosilmiöt, vaihtoehtoiset tulevaisuuskuvat ja näistä muotoutuva tilannekuva epävarmuustekijöineen tulisi esittää niin, että sitä olisi mahdollista hyödyntää suunnittelussa ja päätöksenteossa eri tasoilla ja toimialoilla?
5. Miten tätä tietoa voidaan hyödyntää **kestävyysarvioinnissa** tilannekuvatyön tukena?
6. Millaisin järjestelyin alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityskuvatyö voisi olla **jatkuvaa tilannehuonemaista toimintaa**? **Työpaja IV, kevät 2022**

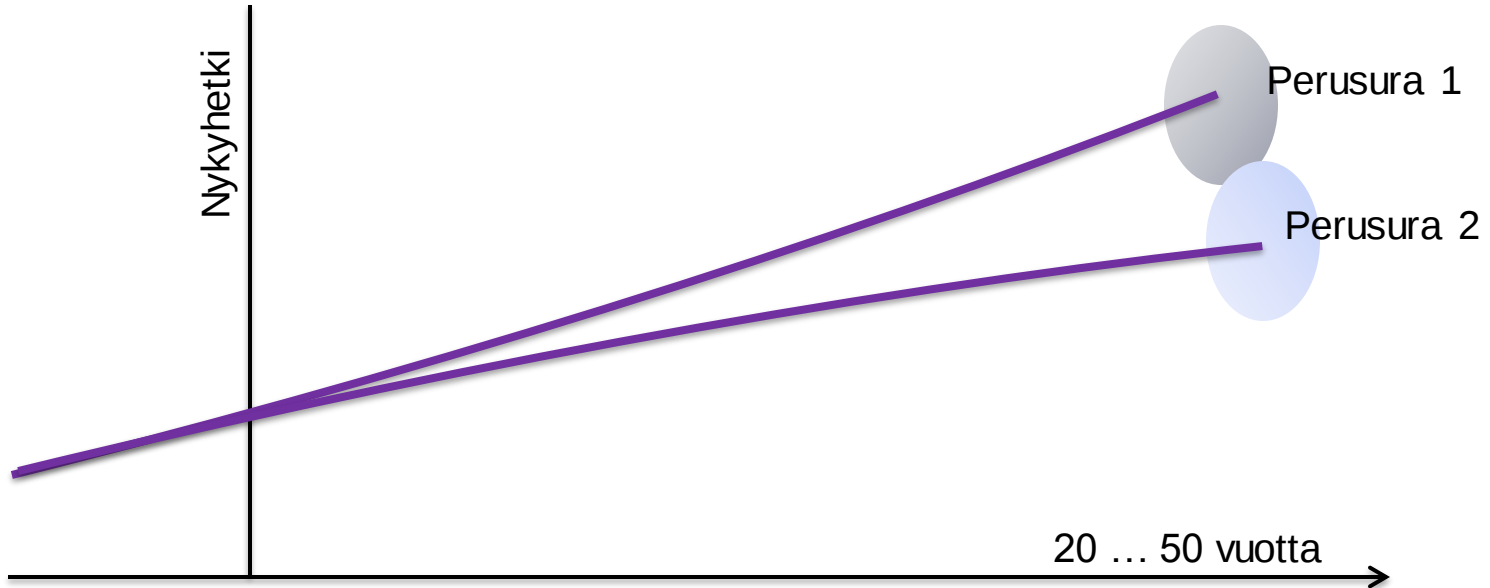
-

Alue- ja yhdyskuntarakenteen perusratyö

- **Perusura 1.** Laskennallinen **trendikehityksen jatkumo**, jossa tunnistetaan mekanismit, joilla alue- ja yhdyskuntarakenne kehittyy **fyysisenä, toiminnallisena** ja **informaatorakenteena** eri mittakaavatasoilla, olettaen näiden mekanismien toimivan kuten aiemmin.
- **Perusura 2.** Trendikehityksen jatkumo, jossa em. mekanismien lisäksi jo tehdyt poliittiset päätökset ja erilaiset toteutettaviksi suunnitellut (liikenne)hankkeet sekä suunnitelmissa olevat **uudet alue- ja yhdyskuntarakenteen avaukset** (esim. Tampereen ratikka) ajatellaan osaksi viime aikojen kehitystä, joka konkretisoituu lähitulevaisuudessa.
 - **Kysely** kaupunkiseutujen ja maakunnan liittojen avainhenkilöille tärkeimpien valtakunnallisten hankkeiden, kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteellisten avausten ja kehittämisen painopisteiden koostamiseksi.

Perusura 1 & 2

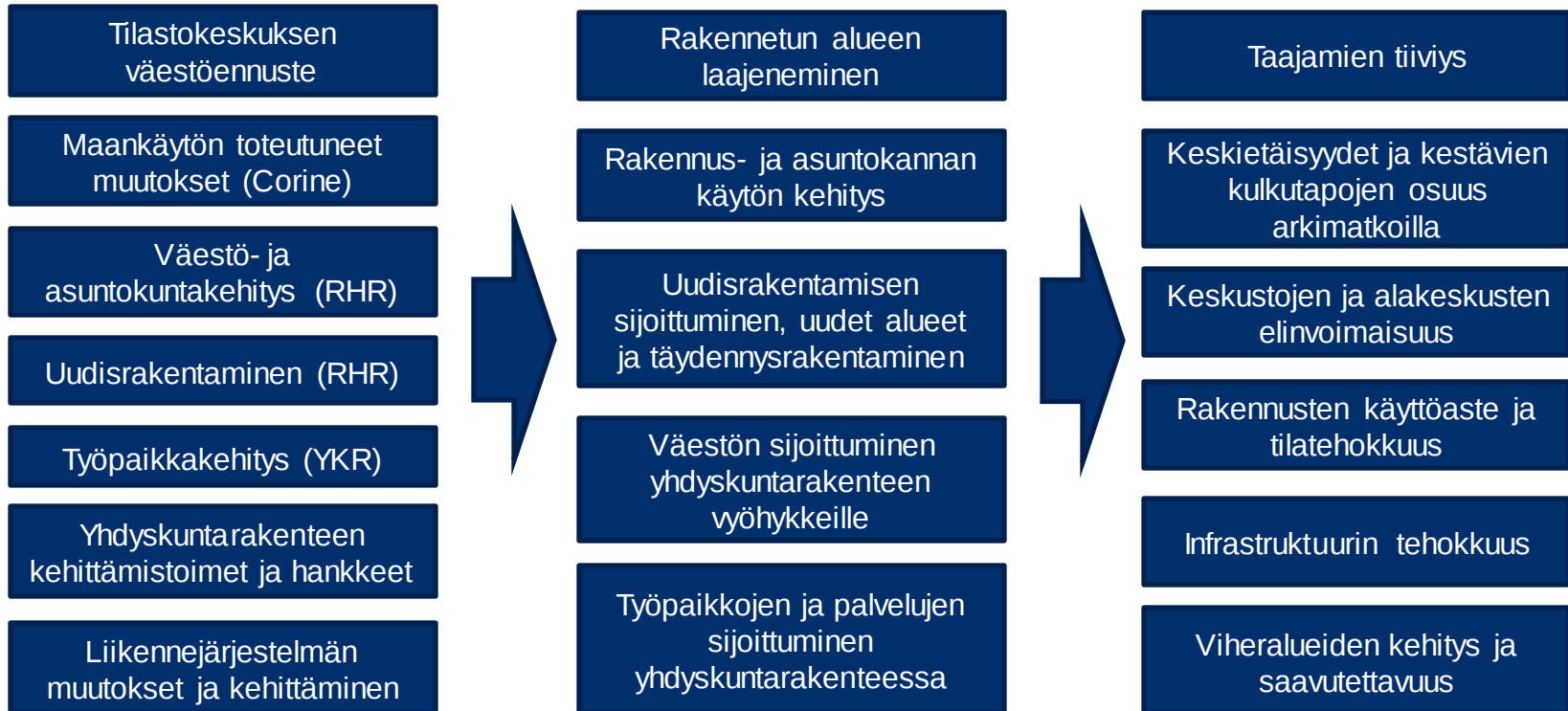

Tutkimuskysymys 2: Mikä on alue- ja yhdyskuntarakenteen todennäköisin kehityskulku (perusura) ja millaisia epävarmuustekijöitä tähän kehityskulkuun sisältyy?

Aluerakenteen perusuran rakennuspalikoita

Yhdyskuntarakenteen perusuran rakennuspalikoita

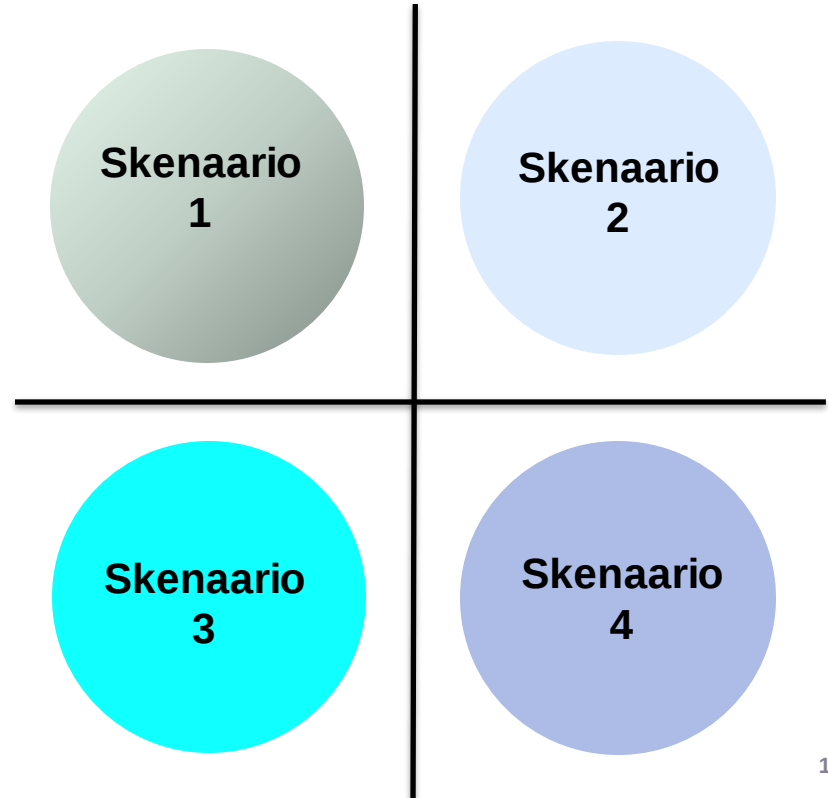
Perusuratyön kytkentä skenaariotyöhön

- **Työpajassa II** arvioidaan ja kehitetään perusuran keskeisiä elementtejä, alueellista sisältöä, polkuriippuvuuksia, kuvaustapoja, epävarmuuksien huomioon ottamista ja hyödyntämistä. **7.9.2021 klo 12.30-16.**
- Perusuratyössä tuotetaan tietoa mm. muuttoliikkeisiin vaikuttavista tekijöistä. Skenaariotyössä käytetään samoja mallinnustuloksia, mutta skenaarioissa muuttoliikettä selittäville muuttujille annetaan poikkeavia arvoja ilmiöiden jäsentelyyn perustuen. Siten skenaariotyössä voidaan arvioida väestön muuttoliikkeiden epävarmuuksia esim. suhteessa elinkeinorakenteiden kehitykseen.
- Skenaariotyössä hyödynnetään myös ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyys arviointiin laadittuja regressiomalleja, joissa yhdyskuntarakenteen ominaisuuksia muutetaan perusuratarkasteluun verrattuna. Tällä tavoin voidaan arvioida vaihtoehtoisten kehityspolkujen vaikutuksia eri aikajänteillä mm. ilmastopäästöihin ja talouteen.

Skenaariomatriisi: ilmiöiden ryhmittely neljän skenaarion ydinidean mukaan

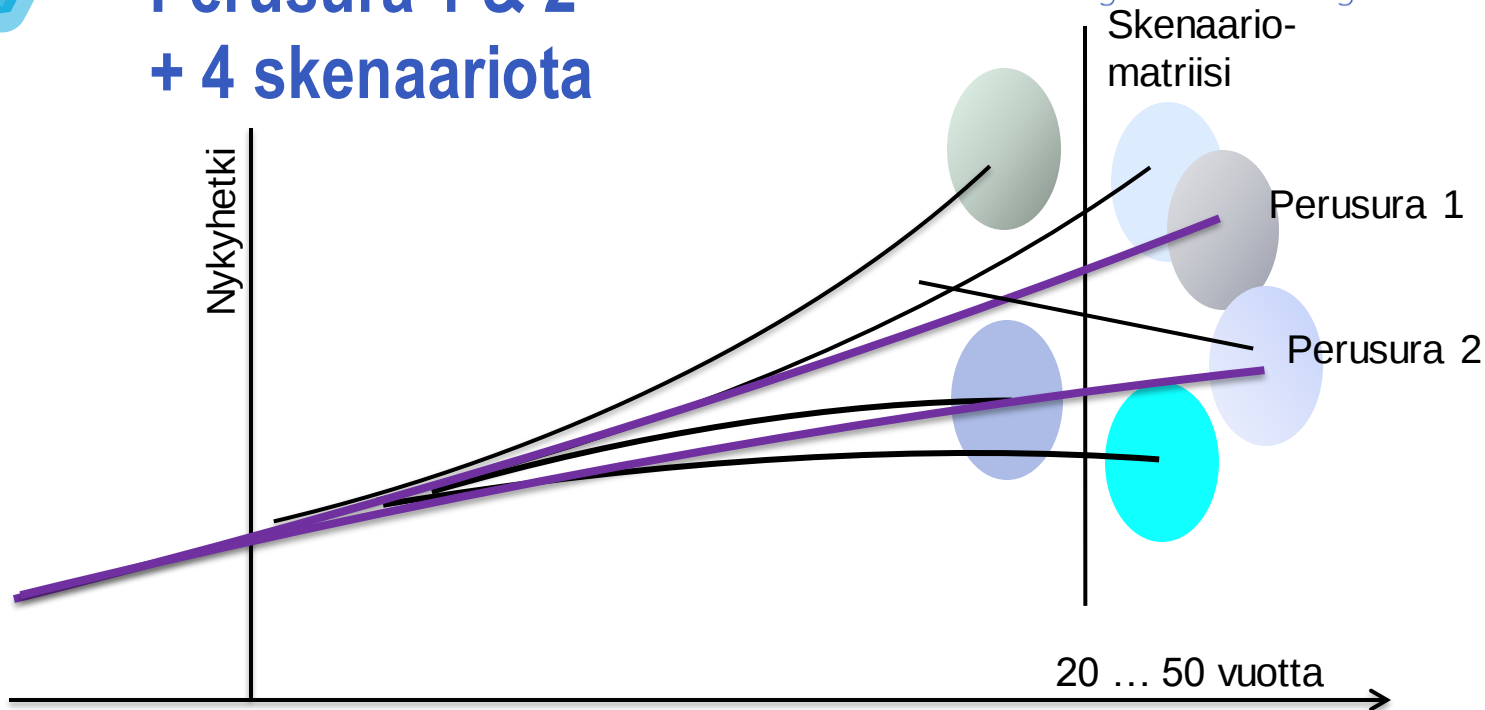
Tutkimuskysymys 3:

Millaisia ovat muut varautumisen kannalta olennaiset alue- ja yhdyskuntarakenteen skenaariot ja miten ne muuttuvat eri ilmiöiden ja tilanteiden myötä?

Perusura 1 & 2 + 4 skenaariota

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Tutkimuskysymys 2: Mikä on alue- ja yhdyskuntarakenteen todennäköisin kehityskulku (perusura) ja millaisia epävarmuustekijöitä tähän kehityskulkuun sisältyy?

Työpajatehtävä: miten megatrendit ja niihin sisältyvät muutosilmiöt ilmenevät alue- ja yhdyskuntarakenteessa ja vaikuttavat siihen 30 vuoden aikajänteellä?

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet